

חלחמת הכיפואודלים

בר קשיש, רזה וזקוף טיפס השבוע בוריות בין הצוקים של הרי ארגנטינה. מי פעם התכופף לבדוק את טיב הקרקע או להעיף מבט מעיניו הירוקות אל הסלעים שמסביבו. מלבד קבוצת-מלחיו הקטנה, לא היה לו כל קשר עם העולם החיצוני. הוא לא ידע, למשל, כי בדירתו בבואנוס-אירס מחכה לו מיברק משרה-הקלאות של ישראל, בוז הלשון: "הכן עצמך לבוא ארצה. מכתב בדרך. מיד עם קבלתו עליך לבוא". הוא גם לא ידע כי אותה שעה התחוללה בישראל סערה ציבורית ממדרגה ראשונה, שמרחה את שמו לכל רוחב הכותרות הראשיות בעיתונות.

כי כאשר עוב ד"ר עמיהוד גור, ליד מקהה-ישראל בן ה-61, את ישראל לפני חודשיים, לא עורר הדבר כל רעש. מי שהיה מנהל מחלקת הייעור של ממשלת ישראל, אשר מדי צאתו לעשרות סירוריו בעולם, היו פקידי וחבריו באים להפירד ממנו, יצא הפעם ללא פיר-סומת, ללא מלחים. הוא עלה עם אשתו שיפרה על כבש המטוס בלוד, כשרק חותנם מנפ-נף להם לשלום במסעם הארוך. לפניו נפרשה שנת שרות כמומחה לייעור מטעם האו"ם, ליד ממשלת ארגנטינה. מאחוריו השתרע ישימון של אכזבה ודיכאון. עמיהוד גור, בנו של מחבר מילון גור המפורסם, ואישיות בזכות עצמו, עזב את מולדתו כשבליבו מקננת ההרגשה שאיננו ראוי בה עור.

כיצד קרה שגור — אשר בכינוס אירגון הסוון והחקלאות של האו"ם, שנערך לפני שלר-שה חודשים ברומא, הוגדר כאחד משלושת היערים הטובים בעולם לייעור בשטחים יבשים — נדר לחפש עיסוק אחרת?

התשובה לקוחה ישר מהתי הפיאודלים של ימי הביניים. הקריירה של גור, אשר עד לפני שבועות מעטים שיגשה וגדלה כמו אילן עבות וענף, נגדעה לפתע. הגרון הכרות: שרון וייץ. אך הגרון לא היה אלא כלי-שרת. את מכת-המחת הנחיתה היד שאחזה בגרון: יוסף וייץ, ראש אגף המקרקעין של הקרן הקיימת לישראל, ואביו של שרון וייץ.

*** דוכסים, רוזנים ומשרתים ***

גרין הונף לראשונה כאשר הסתמן באופק איחוד מחלקת הייעור של ממשלת ישראל עם מחלקת הייעור של הקרן הקיימת. הכפילות והביבוב שבקיום שני מנגנונים נפרדים לביצוע אותה מלאכה זעקו חסם. עד שהממשלה החליטה, לפני שנתיים, בהתייעצות עם ההסתדרות הציונית, לחפש דרך למיזוג. היתה זו החלטה נבונה. אך התוצאות היו רחוקות מאד מלהיות נבונות. כי במקום למסור את תפקידי הייעור ופיתוח-הקרקעות — שהם תפקידים ממלכתיים מובהקים — לידי המדינה, נמסרו דווקא לטיפול הבלעדי של הקרן הקיימת. והקרן הקיימת בכל מה שנוגע לקרקעות ולייעור, פירושה: יוסף וייץ.

בפרק ביורגראפי רשמי, שפורסם לפני תשע שנים עלידי הקרן הקיימת לכבוד יובל הששים של יוסף וייץ, מתוארת ראשית דרכו בק"ל של החלוץ מרוסיה, שעלה ארצה בגיל 18. כבר אז התמחה בייעור, עבד כסגנו של עקיבא אטינגר במחלקת הקרקעות. מספר יושב-ראש הנהלת הק"ל, ד"ר אברהם גרנות, חלקלות: "גם בזמנו של אטינגר ניסה וייץ להכניס נעימה משלו לתוך סדרי הפעולה ואירגונם...". הסוף: כאשר נעדר אטינגר מעבודתו, בהיותו בשליחות בדרום-אמריקה, היה יוסף וייץ מוכן ומזומן למלא את מקומו. מסיים גרנות: "והוא נשאר על משמרתו זו גם לאחר-כך".

כשמרת ברובה זו הובילה את יוסף וייץ רחוק מאד. קרקע מחלקת הקרקעות היתה פוריה לחלוץ הנמרץ. במשך עשרות השנים שעברו מאז, הפך וייץ שם-גדף ל"גאולת האדמה", עד כי אי-אפשר היה להפריד בינו לבין הק"ל. כמרץ בלתי-מוגבל צירף דונם לדונם אל שטחי הק"ל, עד כי הפכו לממלכה — ממלכתו של יוסף וייץ. וכנהוג אצל מלכים משחר הדורות, מינה תחתיו דוכסים, רוזנים ונושאי-כליים, שניהלו את הנחלה בשמו של השליט ולמענו. הוא חילק מינויים וטובות-הנאה ביד גדיבה. "לנגד עיניו", סיפר לאחר שנים אחד מעורויו הקרובים, "עמדה עצמו הגבוהה של יתרו לחתנו משה: כי יקים לו עוד ירים נאמנים ולא יעשה הוא לבדו את כל העבודה".

הנאמנים והקרובים ביותר היו, כדרך הטבע, בניו.

*** הוא הדך ביצרות ***

ניו של יוסף וייץ וחננו כולם באישיות מקסימה. גילמו את האידיאל הצברי של ארץ עובדת ולוחמת. רענו, הבכור, הושם עלידי אביו כראש מחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית. הבן הצעיר, יחיעם, שדמה להפליא לאביו, כאשר זה הגיע ארצה כחלוץ מלא-אידיאלים, שהוא עצמו היה איש-מלמ"ח נערץ על חבריו, נהרג בפיצוץ גשר אויב.

* יהודה גור (גרובסקי), תלמידו של מזייה השפה העברית, אליעזר בן-יהודה.

כניס יעריים, שנערך לפני שנה בעין-השופט, יושבים ליד שולחן שני היריבים: יוסף וייץ (ימין) ועמיהוד גור. באותם ימים טרם נהג וייץ להשמיע ביקורת נגד מחלקת הייעור הממשלתית. שבראשה עמד גור.

מלחמת העצמאות שוב הלך ביצרות. הוא לא הצטיין כאיש התיאוריה והמחשבה. אך תמיד, משהתעוררה בעייה מסובכת במיוחד, היה שואל לעצת אביו המנוסה. אבא הוא הכוח החושב בשביל המשפחה. הודה בכנות רבה.

אבא לא רק חשב בשביל המשפחה, אלא גם דאג לה. הוא דאג שהדרך בפני שרון תהיה חלקה וישרה. כל מיכשול שעמד בדרך נגדע מיד. כמו, למשל, אגרונום בשם זאב מיטס. בעל הכשרה מקצועית ותואר אקדמי, הגיע בכוחות עצמו למעמד מקביל לזה של שרון. השניים שרתו כסגנו של יוסף וייץ: מיטס כממונה על מחוז הדרום, שרון כאחראי למחוז הצפון. כאשר החליט וייץ האב כי הגיע הזמן שבנו יעלה בדרגה ויתפוס את משרת מנהל הייעור, עמד בפניו מכשול אחד: מיטס. האגרונום היה זכאי, לפי כל הכללים, לקבל את משרת המנהל. לפי כל מתפקידו, אחר ששולמו לו פיצויים מלאים עבור שנות עבודתו. ותיקי המוסד, הזוכי רים עדיין פרשה זאת, מגדירים אותה כי "רצח בדם קר".

שרון וייץ לא רצח. הוא רק ירש.

*** מפקד חטיבה מוכר, "ממפו" ***

פ רשת מיטס היתה אך חזרה כללית על מה שאירע לפני חודשיים. עם הת"קבל התחלטה למנוע את ייעור המשלה והי קש"ל, היה ברור כי מחלקת הייעור המאז חזרת תצטרך ראש חדש. לתפקיד זה היו שני מועמדים טבעיים: עמיהוד גור ושרון וייץ. אחד מהם היה צריך לעוף. מיטס היה סתם איש-מקצוע, ללא עורף וגיבוי, לא בן תקרי בן המיעוד התרש. עמיהוד גור.

לצידו של גור ניצב יער שלם של מעלות: הוא למד את מקצועו באוניברסיטאות מוכרות דות כייג, קליפורניה ואוקספורד. הוא היה בעל תואר דוקטור לייעור ומתנדס חקלאי.

צעיר, בסביבות אדרת. הוא נמנה על השורה הראשונה של חלוצי הציונות, אשר רק בכוח-הסבל והחזון שלחם הצליחו להשתרש במולדתם החדשה, בתנאים קשים ביותר, חכינו יסוד לבאים אחריתם.

באותה התמונות הראשונות של התחלות בני העליה השנייה בארץ. בתמונה סי צולמה בשנת 1908, נראת יוסף וייץ (רביעי מימין) על רקע פרנס

בר קשיש, רזה וזקוף טיפס השבוע בוריות בין הצוקים של הרי ארגנטינה. מי פעם התכופף לבדוק את טיב הקרקע או להעיף מבט מעיניו הירוקות אל הסלעים שמסביבו. מלבד קבוצת-מלחיו הקטנה, לא היה לו כל קשר עם העולם החיצוני. הוא לא ידע, למשל, כי בדירתו בבואנוס-אירס מחכה לו מיברק משרה-הקלאות של ישראל, בוז הלשון: "הכן עצמך לבוא ארצה. מכתב בדרך. מיד עם קבלתו עליך לבוא". הוא גם לא ידע כי אותה שעה התחוללה בישראל סערה ציבורית ממדרגה ראשונה, שמרחה את שמו לכל רוחב הכותרות הראשיות בעיתונות.

כי כאשר עוב ד"ר עמיהוד גור, ליד מקהה-ישראל בן ה-61, את ישראל לפני חודשיים, לא עורר הדבר כל רעש. מי שהיה מנהל מחלקת הייעור של ממשלת ישראל, אשר מדי צאתו לעשרות סירוריו בעולם, היו פקידי וחבריו באים להפירד ממנו, יצא הפעם ללא פיר-סומת, ללא מלחים. הוא עלה עם אשתו שיפרה על כבש המטוס בלוד, כשרק חותנם מנפ-נף להם לשלום במסעם הארוך. לפניו נפרשה שנת שרות כמומחה לייעור מטעם האו"ם, ליד ממשלת ארגנטינה. מאחוריו השתרע ישימון של אכזבה ודיכאון. עמיהוד גור, בנו של מחבר מילון גור המפורסם, ואישיות בזכות עצמו, עזב את מולדתו כשבליבו מקננת ההרגשה שאיננו ראוי בה עור.

כיצד קרה שגור — אשר בכינוס אירגון הסוון והחקלאות של האו"ם, שנערך לפני שלר-שה חודשים ברומא, הוגדר כאחד משלושת היערים הטובים בעולם לייעור בשטחים יבשים — נדר לחפש עיסוק אחרת?

התשובה לקוחה ישר מהתי הפיאודלים של ימי הביניים. הקריירה של גור, אשר עד לפני שבועות מעטים שיגשה וגדלה כמו אילן עבות וענף, נגדעה לפתע. הגרון הכרות: שרון וייץ. אך הגרון לא היה אלא כלי-שרת. את מכת-המחת הנחיתה היד שאחזה בגרון: יוסף וייץ, ראש אגף המקרקעין של הקרן הקיימת לישראל, ואביו של שרון וייץ.

*** דוכסים, רוזנים ומשרתים ***

גרין הונף לראשונה כאשר הסתמן באופק איחוד מחלקת הייעור של ממשלת ישראל עם מחלקת הייעור של הקרן הקיימת. הכפילות והביבוב שבקיום שני מנגנונים נפרדים לביצוע אותה מלאכה זעקו חסם. עד שהממשלה החליטה, לפני שנתיים, בהתייעצות עם ההסתדרות הציונית, לחפש דרך למיזוג. היתה זו החלטה נבונה. אך התוצאות היו רחוקות מאד מלהיות נבונות. כי במקום למסור את תפקידי הייעור ופיתוח-הקרקעות — שהם תפקידים ממלכתיים מובהקים — לידי המדינה, נמסרו דווקא לטיפול הבלעדי של הקרן הקיימת. והקרן הקיימת בכל מה שנוגע לקרקעות ולייעור, פירושה: יוסף וייץ.

בפרק ביורגראפי רשמי, שפורסם לפני תשע שנים עלידי הקרן הקיימת לכבוד יובל הששים של יוסף וייץ, מתוארת ראשית דרכו בק"ל של החלוץ מרוסיה, שעלה ארצה בגיל 18. כבר אז התמחה בייעור, עבד כסגנו של עקיבא אטינגר במחלקת הקרקעות. מספר יושב-ראש הנהלת הק"ל, ד"ר אברהם גרנות, חלקלות: "גם בזמנו של אטינגר ניסה וייץ להכניס נעימה משלו לתוך סדרי הפעולה ואירגונם...". הסוף: כאשר נעדר אטינגר מעבודתו, בהיותו בשליחות בדרום-אמריקה, היה יוסף וייץ מוכן ומזומן למלא את מקומו. מסיים גרנות: "והוא נשאר על משמרתו זו גם לאחר-כך".

כשמרת ברובה זו הובילה את יוסף וייץ רחוק מאד. קרקע מחלקת הקרקעות היתה פוריה לחלוץ הנמרץ. במשך עשרות השנים שעברו מאז, הפך וייץ שם-גדף ל"גאולת האדמה", עד כי אי-אפשר היה להפריד בינו לבין הק"ל. כמרץ בלתי-מוגבל צירף דונם לדונם אל שטחי הק"ל, עד כי הפכו לממלכה — ממלכתו של יוסף וייץ. וכנהוג אצל מלכים משחר הדורות, מינה תחתיו דוכסים, רוזנים ונושאי-כליים, שניהלו את הנחלה בשמו של השליט ולמענו. הוא חילק מינויים וטובות-הנאה ביד גדיבה. "לנגד עיניו", סיפר לאחר שנים אחד מעורויו הקרובים, "עמדה עצמו הגבוהה של יתרו לחתנו משה: כי יקים לו עוד ירים נאמנים ולא יעשה הוא לבדו את כל העבודה".

הנאמנים והקרובים ביותר היו, כדרך הטבע, בניו.

*** הוא הדך ביצרות ***

ניו של יוסף וייץ וחננו כולם באישיות מקסימה. גילמו את האידיאל הצברי של ארץ עובדת ולוחמת. רענו, הבכור, הושם עלידי אביו כראש מחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית. הבן הצעיר, יחיעם, שדמה להפליא לאביו, כאשר זה הגיע ארצה כחלוץ מלא-אידיאלים, שהוא עצמו היה איש-מלמ"ח נערץ על חבריו, נהרג בפיצוץ גשר אויב.

* יהודה גור (גרובסקי), תלמידו של מזייה השפה העברית, אליעזר בן-יהודה.

כניס יעריים, שנערך לפני שנה בעין-השופט, יושבים ליד שולחן שני היריבים: יוסף וייץ (ימין) ועמיהוד גור. באותם ימים טרם נהג וייץ להשמיע ביקורת נגד מחלקת הייעור הממשלתית. שבראשה עמד גור.

מלחמת העצמאות שוב הלך ביצרות. הוא לא הצטיין כאיש התיאוריה והמחשבה. אך תמיד, משהתעוררה בעייה מסובכת במיוחד, היה שואל לעצת אביו המנוסה. אבא הוא הכוח החושב בשביל המשפחה. הודה בכנות רבה.

אבא לא רק חשב בשביל המשפחה, אלא גם דאג לה. הוא דאג שהדרך בפני שרון תהיה חלקה וישרה. כל מיכשול שעמד בדרך נגדע מיד. כמו, למשל, אגרונום בשם זאב מיטס. בעל הכשרה מקצועית ותואר אקדמי, הגיע בכוחות עצמו למעמד מקביל לזה של שרון. השניים שרתו כסגנו של יוסף וייץ: מיטס כממונה על מחוז הדרום, שרון כאחראי למחוז הצפון. כאשר החליט וייץ האב כי הגיע הזמן שבנו יעלה בדרגה ויתפוס את משרת מנהל הייעור, עמד בפניו מכשול אחד: מיטס. האגרונום היה זכאי, לפי כל הכללים, לקבל את משרת המנהל. לפי כל מתפקידו, אחר ששולמו לו פיצויים מלאים עבור שנות עבודתו. ותיקי המוסד, הזוכי רים עדיין פרשה זאת, מגדירים אותה כי "רצח בדם קר".

שרון וייץ לא רצח. הוא רק ירש.

*** מפקד חטיבה מוכר, "ממפו" ***

פ רשת מיטס היתה אך חזרה כללית על מה שאירע לפני חודשיים. עם הת"קבל התחלטה למנוע את ייעור המשלה והי קש"ל, היה ברור כי מחלקת הייעור המאז חזרת תצטרך ראש חדש. לתפקיד זה היו שני מועמדים טבעיים: עמיהוד גור ושרון וייץ. אחד מהם היה צריך לעוף. מיטס היה סתם איש-מקצוע, ללא עורף וגיבוי, לא בן תקרי בן המיעוד התרש. עמיהוד גור.

לצידו של גור ניצב יער שלם של מעלות: הוא למד את מקצועו באוניברסיטאות מוכרות דות כייג, קליפורניה ואוקספורד. הוא היה בעל תואר דוקטור לייעור ומתנדס חקלאי.

צעיר, בסביבות אדרת. הוא נמנה על השורה הראשונה של חלוצי הציונות, אשר רק בכוח-הסבל והחזון שלחם הצליחו להשתרש במולדתם החדשה, בתנאים קשים ביותר, חכינו יסוד לבאים אחריתם.

באותה התמונות הראשונות של התחלות בני העליה השנייה בארץ. בתמונה סי צולמה בשנת 1908, נראת יוסף וייץ (רביעי מימין) על רקע פרנס

צולמה בשנת 1908, נראת יוסף וייץ (רביעי מימין) על רקע פרנס